

Araştırma Makalesi

İş-Aile Suçluluğu Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Adaptation of Work-Family Guilt Scale into Turkish: Validity and Reliability Study

Nazım Şen^{a,b}, Seçil Keskin^c

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler:
Suçluluk, İş-Aile Suçluluğu,
Aile-İş Suçluluğu, Geçerlik,
Güvenirlik
Tarihler :
Geliş 6 Eylül 2024
Düzeltilme Geliş
21 Kasım 2024
Kabul 15 Ocak 2025

ÖZ

Bu çalışma, bireylerin iş ve aile yaşantılarındaki uyumsuz rollerinden kaynaklı yaşadıkları duyguların yoğunluğunu ölçme amacıyla McElwain (2008) tarafından geliştirilen İş-Aile Suçluluğu Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanmasını ve psikometrik özelliklerinin incelenmesini içermektedir. Birinci çalışmada faktör analizi ve güvenirlik analizleri için 235 kadın ve 195 erkek olmak üzere toplamda 430 kişi (%9.1 özel sektör; %89.3 kamu sektörü ve %1.6 kendi işi) araştırma sürecine dâhil edilmiştir. İkinci çalışmada ise doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt geçerliliğinin test edilmesi amacıyla 133 kadın ve 85 erkek olmak üzere toplamda 218 kişi (%14.2 özel sektör; %84.4 kamu sektörü ve %1.4 kendi işi) ile veriler analiz edilmiştir. Ölçüt geçerliliği için İş-Aile Çatışması Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda İASÖ-TR formunun orijinal ölçekte olduğu gibi suçluluğun yönünü belirleyen iş-aile suçluluğu ve aile-iş suçluluğu şeklinde iki temel boyuta sahip olduğu görülmektedir. Her bir alt boyutun da fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluğun türünü tanımlayan üç alt faktörden oluştuğu bulgulanmıştır. Dolayısıyla İASÖ-TR formu, beyaz yakalı çalışanların yaşayabilecekleri suçluluk duygusunu tanımlayabilmeleri açısından alan yazına katkı sunmaktadır.

ARTICLE INFO

Keywords:
Guilt, Work-Family Guilt,
Family-Work Guilt, Validity,
Reliability.
Article history:
Received 6 September 2024
Received in Revised Form
21 October 2024
Accepted
15 January 2025

ABSTRACT

This study aims to adapt the Work-Family Guilt Scale, developed by McElwain (2008), into Turkish and examine its psychometric properties. In the first study, 430 participants (9.1% private sector; 89.3% public sector and 1.6% self-employed), including 235 women and 195 men, were involved in the factor analysis and reliability testing. In the second study, to test confirmatory factor analysis and criterion validity, data were analyzed with a total of 218 participants (%14.2 private sector; %84.4 public sector and %1.4 self-employed), 133 women and 85 men. Work-Family Conflict Scale was used for criterion validity. As a result of the analyses, it is seen that the WFGS-TR form has two main dimensions, work-family guilt and family-work guilt, which determine the direction of guilt as in the original scale. Each sub-dimension consisted of three sub-factors defining the physical, emotional and psychological guilt. This adaptation contributes to the literature determining the guilt that white-collar employees may experience at work.

^aSorumlu Yazar, Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, nazim.sen@karatay.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8657-9735

^bDoktora Öğrencisi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Doktora Programı

^cDr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, secilkeskin@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8560-844X

1. GİRİŞ

İş-aile suçluluğu, alan yazında bireylerin iş veya aile rollerini gerektiği gibi yerine getiremediklerinde hissettikleri negatif bir duygu olarak ortaya çıkmaktadır (Livingston & Judge, 2008). Bu tür bir suçluluk, bireyin iş veya ailedeki rolüne dair beklentileri ile gerçek katılım düzeyi arasındaki uyumsuzluktan (Hochwarter, Perrewé, Meurs & Kacmar, 2007) ya da bireylerin toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumsuzluk algılarından (Simon, 1995) kaynaklanabilmektedir. Bu bağlamda, iş-aile suçluluğu, işten aileye yönelik suçluluk ve aileden işe yönelik suçluluk olmak üzere iki ana boyutta ele alınmaktadır (Korabik, 2015). Bu suçluluk türleri, bireyin iş ve aile sorumlulukları arasında denge kurma çabalarının başarısız olmasının bir sonucu olarak ortaya çıkabilmekte ve her iki alanda da olumsuz sonuçlara neden olabileceği için önemli olduğu düşünülmektedir.

İş-aile suçluluğu, bireylerde stres, anksiyete, tükenmişlik ve düşük özsaygı gibi psikolojik etkilerin yanı sıra aile ilişkilerinde zedelenme, fiziksel sağlık sorunları ve motivasyon kaybına yol açabilir. Örgütsel düzeyde ise düşük iş performansı, devamsızlık, işten ayrılma oranlarında artış, düşük örgütsel bağlılık ve olumsuz örgüt iklimi gibi sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle iş-aile suçluluğu ölçeğinin alana kazandırılması, bireylerin iş ve aile yaşamları arasındaki dengeyi sağlamak için daha bilinçli ve etkili müdahaleler yapılmasına olanak tanıyabilir. Ayrıca hem bireysel hem de örgütsel düzeyde daha sağlıklı, verimli ve tatmin edici bir çalışma ortamı yaratılmasını sağlayabilir. McElwain (2008) tarafından geliştirilen İş-Aile Suçluluğu Ölçeği, bu alandaki önemli çalışmalardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, McElwain'in geliştirdiği İş-Aile Suçluluğu Ölçeğini Türkçe'ye uyarlayarak geçerlilik ve güvenilirlik analizlerini gerçekleştirmektir. Bu doğrultuda, iki aşamalı bir araştırma tasarlanmış ve elde edilen bulgular ışığında ölçeğin Türk kültürüne uygun hale getirilmesi hedeflenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Suçluluk, insanların toplumsal ya da ahlaki bir standardı ihlal ettikleri ve yanlış yaptıkları için suçlanmayı hak ettiklerini düşündüklerinde ortaya çıkan kendi kendini değerlendirme duygusudur (Jones & Kugler 1993; Tangney 2003). Bu kavram, aynı anda birkaç sosyal rolü yerine getirmeye yönelik başarısız girişimlerin olumsuz bir sonucu olarak kabul edilmektedir (Eisenberg, 2000; Hamelink vd., 2020; Reeve, 2014). Jones vd. (2000) göre suçluluk, kişinin ahlaki standartlarının güç açısından kavramsallaştırılmış halidir. Bu bağlamda suçluluk, bireylerin uygun davranışın ne olduğuna

dair içselleştirilmiş standartlarını ihlal etmeleri durumunda ortaya çıkan olumsuz bir duygu olarak görülmektedir (Kubany, 1994). Dolayısıyla, bireyler farklı düşünceleri, hissetmeleri veya davranışları gerektiğine inandıklarında, bu durum suçluluk duygusuyla sonuçlanabilmektedir (Kubany, 1994; Zahn-Waxler, Kochanska, Krupnick & McKnew, 1990). Bir bireyin suçluluk duygusu herhangi bir fiziksel, psikolojik veya duygusal zararın varlığından bağımsız olabilmektedir (Harder, Cutler & Rockart, 1992; O'Connor, Berry & Weiss, 1999). Ayrıca, duygusal tepkiler ve duygulanım odaklı davranışların hem iş hem de aile alanlarında ortaya çıktığı tartışılmaktadır (Morgan ve King, 2012). Böylece duygu temelli olaylar hem iş hem de aile alanında kaçınılmaz ya da yardım etme gibi birtakım davranış kalıpları üretebilmektedir.

İş-aile suçluluğu ile ilgili literatürde yer alan tanımlar sınırlılık göstermektedir. Livingston & Judge'a (2008) göre iş-aile suçluluğu, çalışanların diğer rolün talepleri nedeniyle iş-aile rollerini yerine getiremediklerine inanmalarından kaynaklanan suçluluk duygusu olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde iş-aile suçluluğu, kişinin evde ya da işte tercih ettiği ile gerçek rol katılım düzeyi arasındaki uyumsuzluk olarak tanımlanmaktadır (Hochwarter vd., 2007). Bu doğrultuda Clark (2000) tarafından tanımlanan İş-Aile Sınır Kuramı ile iş ve aile sınırları arasındaki rollerin açıklanması mümkündür. Bu kuramın temel hedefi, iş-aile dengesinin sağlanmasıdır. Rol çatışmalarının minimum düzeye indirilmesi ve iş ya da evde memnuniyet düzeyinin artırılması amaçlanmaktadır. Sınır kavramıyla iş ve aileyi birbirinden ayrı tutmak ile iş ve aileyi bütünleştirmek kuramın temel önermeleridir (Clark, 2000; Ashforth, Kreiner & Fugate, 2000; Kreiner, 2002; Nippert-Eng, 1996). Burada önemli olan bir diğer konu, iş aile sınır kuramının bireylerin iş ve aileye yükledikleri anlamlar ve çalışanların özellikleri arasındaki uyum gibi faktörleri de açıklamasıdır. Bir başka görüşe göre ise iş-aile suçluluğunun, öngörülen cinsiyet rolü normlarını (bkz. Sosyal Rol Kuramı, Eagly, 1987; Eagly & Wood, 2016) yeterince yerine getirememe algısından kaynaklandığı ifade edilmektedir (Livingston & Judge 2008; Simon 1995). Bu tanımlamalar çerçevesinde, çeşitli çalışmalar iş-aile suçluluğunun iş-aile çatışmasıyla benzerlikler gösterebileceğini; iş-aile suçluluğunun da işten aileye suçluluk ve aileden işe suçluluk olmak üzere iki boyutu olabileceğini ve işten aileye çatışmanın (işin aileye müdahalesi) işten aileye suçlulukla, aileden işe çatışmanın (ailenin işe müdahalesi) ise aileden işe suçlulukla ilişkili olduğunu ileri sürmektedir (Korabik, 2015; Korabik, Aycan & Ayman, 2017; Livingston & Judge, 2008).

İş-aile suçluluğu durumunda, ihlal edilen standart, annenin veya babanın; iş-ebeveyn rolünü aynı anda yerine getirememesidir (Eisenberg, 2000). Neredeyse tüm çalışan ebeveynler, iş sorumluluklarının aile sorumluluklarını engellediği durumları yaşamaktadırlar (Aarntzen, Derks, van Steenberg, Ryan & van der Lippe vd., 2019). Bunun sonucunda çalışan ebeveynler, ebeveyn olma rolünde başarısızlık hissedebilirler. Dolayısıyla, bu suçluluk deneyimi doğası gereği iş-aile çatışması deneyiminden kaynaklanmaktadır. İş-aile çatışması ise, bir bireyin iş yerinde işçi, evliliğinde eş ya da çocuklu olma durumuna bağlı ebeveyn olma gibi birden fazla rolü yerine getirmesi gerektiğinde ortaya çıkabilir (Greenhaus & Beutell, 1985). Hem iş hem de aile rolleriyle ilişkili sorumlulukları dengelemeye çalışan bireyleri desteklemeye yönelik çalışmalara rağmen, iş-aile bağlamında suçluluk deneyimi araştırılmaya devam etmektedir (Ewles, 2014). Livingston & Judge (2008), aile-iş çatışmasının suçluluğu öngördüğünü ve hem aileden işe çatışma hem de işten aileye çatışma ile suçluluk arasında bir ilişki olduğunu ifade etmektedirler.

Roller arası çatışmanın olumsuz etkilerinin suçluluk duygusuna neden olabileceği ve bu duygunun hem iş hem de aile hayatına olumsuz şekilde yansıyabileceği öne sürülmektedir (McElwain & Korabik, 2005). Korabik (2015) iş-aile çatışması literatüründe kullanılan terminolojiyi iş-aile suçluluğunun farklı alt türleri arasında ayırım yapmak için kullanmaktadır. Özellikle iş-aile suçluluğunun, iş ve aile yaşantısı içerisinde birbirlerine müdahale etmesi durumunda ortaya çıkabileceğini savunmaktadır (Livingston & Judge 2008; Glavin, Scheiman & Reid, 2011; Korabik 2015). Örneğin, bir iş toplantısı akşam saatlerine denk gelecek şekilde planlandığında, bir ebeveynin çocuklarını yatağa yatırmasını engelleyen işten aileye yönelik iş-aile suçluluğu ortaya çıkabilmektedir. Aileden işe müdahale eden aile-iş suçluluğu ise, uykusuz bir çocukla gece geç saatlerde ayakta kalmak, ebeveynin sabah erken iş toplantısını kaçırmasına neden olduğunda ortaya çıkabilmektedir (Borelli, Nelson-Coffey, River, Birken & Moss-Racusin, 2017). Hem anneler hem de babalar bu tür durumlarda suçluluk hissedebilse de annelerde suçluluk duygularının özellikle yaygın olduğu görülmektedir çünkü anneler için ebeveynlik standartlarının babalardan daha yoğun olduğu görülmektedir (Borelli vd., 2017; Martínez, Carrasco, Aza, Blanco ve Espinar, 2011). Bu durum ise Sosyal Rol Kuramı ile açıklanabilmektedir (Eagly, 1987; Eagly & Wood, 2016). Sosyal Rol Kuramı, sosyal davranıştaki cinsiyet farklılıkları ve benzerlikleriyle ilgili bir sosyal psikolojik kuramdır (Eagly & Wood, 2016). Temel ilkesi, farklılıkların ve benzerliklerin öncelikle erkeklerin ve kadınların toplum içindeki sosyal rollere dağılımından kaynaklandığıdır.

Kuram, bireylerin sosyal rollerle ilişkili kalıpyargılara göre davrandıklarını öne sürmektedir. Özellikle kadınlar arkadaş canlısı, bencil olmayan, başkalarıyla ilgilenen ve duygusal olarak etkileyici gibi daha toplumsal bir rolü temsil ederken; erkeklerin bağımsız, iddialı ve yetkin olarak ifade edilen eylemci bir rolü temsil ettikleri görülmektedir (Eagly & Wood, 1991). Ancak bu kurama göre bireylerin sahip oldukları birden fazla rolden kaynaklı davranışlarını değiştirebileceği de kuramın önermeleri arasında yer almaktadır. Kuram perspektifinden bakıldığında iş-aile çatışmasına bağlı suçluluğu inceleyen çalışmalarda ise kişisel deneyimler değerlendirilirken, özellikle kadınların "kendilerini suçlu hissettikleri", "ailelerinde başarısız olduklarını hissettikleri" veya "kötü bir ebeveyn olduklarını hissettikleri" bildirilmektedir (Aarntzen vd., 2019). Borelli vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada da kadınlar için daha yüksek iş-aile suçluluğunun varlığı söz konusudur.

Kadınların iş-aile suçluluğu duygularına erkeklerden daha eğilimli olduğu yaygın bir varsayımdır. Bununla birlikte Korabik (2015) tarafından iş-aile suçluluğundaki cinsiyet farklılıkları üzerine yakın zamanda yapılan bir inceleme sonucunda; bu varsayımın öncelikle insanların, kadınlar ve erkekler hakkındaki kalıpyargılarına dayandığı ve iş-aile suçluluğunda belirli cinsiyet rolü inançlarının var olduğu görülmektedir. Cinsiyet rolü inançları, kadınlar ve erkekler için hangi rollerin uygun olduğu konusunda yaygın olarak benimsenen inançlardır (Eagly & Karau, 2002). Ebeveynlikle ilgili olarak, normatif cinsiyet rolü inançları, bir annenin çocuklarına ayırdığı zaman ve enerjinin; babaların ve diğer bakıcıların çocuklara ayırdığı zaman ve enerjiden daha önemli olduğu konusunda ısrarcıdır (Haines & Stroessner, 2019; Hays, 1996; Liss, Schiffrin, Mackintosh, Miles-McLean & Erchull, 2013).

İş-aile suçluluğundaki cinsiyet farklılıklarına bağlı olarak Türkiye'de çalışan ebeveynler örneğinde, anneler babalara göre önemli ölçüde daha yüksek bir işle bağlantılı suçluluk düzeyleri bildirmişlerdir (Aycan & Eskin, 2005). Bu, özellikle ebeveynlerin kendilerinin bu tür cinsiyet rolü inançlarını daha güçlü bir şekilde destekledikleri durumlarda söz konusu olabilmektedir (Aarntzen, van der Lippe, van Steenberg & Derks, 2021). Öte yandan yapılan araştırmalara göre cinsiyet rolü inançlarına bağlı olarak sadece annelerin değil babaların da saatlerce çalıştıklarında artan bir şekilde iş-aile suçluluğu yaşayabildikleri görülmektedir (Jones & Mosher, 2006). Bu suçluluğa ilişkin; babaların çocuk bakımıyla daha fazla ilgilenmesi bu duruma en iyi örneklerden biridir. Babaların saatlerce çalışmak gibi geleneksel davranışları, aktif bir ebeveyn olma arzusuna uymayabilir (Pew Research Center, 2019).

Bu nedenle, çocuk yetiştirmede eşitlikçi cinsiyet rolü inançlarını destekleyen babalar için çalışma saatleri ile iş-aile suçluluğu arasındaki ilişkinin güçlü olabileceği ifade edilmektedir (Pew Research Center, 2013). Bununla birlikte, daha geleneksel cinsiyet rolü inançlarını benimseyen babalar için çalışma saatleri ile iş-aile suçluluğu arasındaki ilişki daha zayıf olabilir ya da olmayabilir. Sonuç olarak, bir baba en iyi çocuk yetiştirmenin anne tarafından yapıldığını ve aileye birincil katkısının maddi olduğunu düşündüğünde, saatlerce çalıştığı için kendini suçlu hissedecek çok az durum ortaya çıkabilir (Pew Research Center, 2019).

İş-aile bağlamında alan yazında çatışma üzerine birçok ölçek çalışması bulunurken, suçluluk kavramına olan ilgi, McElwain'in (2008) İş-Aile Suçluluğu Ölçeğini geliştirmesiyle birlikte artmaya başlamıştır. McElwain (2008) iş-aile suçluluğunu bireyin, uyumsuz rolleri yerine getiremediği zaman yaşanan olumsuz duygunun yoğunluğunun bir ölçüsü olarak tanımlamaktadır. McElwain (2008) bu duyguların, birinin diğerine zarar verdiğine inandığında ortaya çıkan duruma özgü duygulanımı temsil ettiğini ileri sürmüştür. İş-aile çatışmasında olduğu gibi, iş-aile suçluluğunun çift yönlü olduğu ve aile suçluluğuyla iş müdahalesi (AİS) ile iş suçluluğuyla aile müdahalesi (İAS) şeklinde bir döngünün olduğu belirtilmektedir (Livingston & Judge, 2008; McElwain, 2008). McElwain (2008) tarafından alan yazına kazandırılan "İş-Aile Suçluluğu Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliğinin İncelenmesi" başlıklı doktora tezi kapsamında iş-aile suçluluğu ve aile-iş suçluluğu olmak üzere iki boyutlu bir ölçek geliştirilmiştir. Her bir ölçeğin de fiziksel, duygusal ve psikolojik olmak üzere kendi içerisinde üç alt faktörde değerlendirilen bir yapısı bulunmaktadır. Fiziksel suçluluk, bireyin iş ve aile rolleriyle ilgili görevlerini aynı anda yerine getirememekten dolayı hissettiği suçluluk düzeyini yansıtır. Duygusal suçluluk, bireyin içinde bulunduğu roldeki (örneğin aile) sorunlarla uğraşmaktan aşırı derecede yorulduğu için diğer rolüne (örneğin iş) destek sunamamaktan dolayı hissettiği suçluluk düzeyini yansıtır. Son olarak, psikolojik suçluluk, bireyin diğer rolün taleplerini yerine getirmeye çalışırken bile zihinsel olarak içinde bulunduğu rolle meşgul olduğunda yaşadığı suçluluk düzeylerini yansıtmaktadır (McElwain, 2008).

İş-aile suçluluğu ile ilgili alan yazın incelendiğinde Türkiye'de yürütülen çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. İş-aile üzerine incelenen en temel kavram çatışmadır ancak suçluluk, çatışma kadar belirgin olmasa da ortaya çıkabildiği ve çoğu zaman cinsiyete dayalı kalıpyargılar (Korabik, 2015) ya da başarısızlık (Aarntzen vd., 2019) hisleri gibi çalışanların kendi içsel süreçlerinde bu suçluluk

duygusunu yaşatabildikleri görülmektedir. Yaşanılan suçluluk, bireylerin hem iş (örn. aile yaşantısı kaynaklı sorumluluklar sebebiyle işe geç kalma) hem de aile yaşantıları (örn. iş dolayısıyla aile yemeklerini ya da davetlerini kaçırma) üzerinde olumsuz bir etki bırakabilmektedir. Bu durumun toplumsal ilişkilerin de düzenlenmesi açısından ele alınması gerekmektedir. Karşılıklı iş ve aile ilişkilerimizde yaşadığımız, hissettiğimiz ve ifade edemediğimiz durumlar ile ilgili yaşanılan suçluluğun ifade edilmesi hem örgüt kültürleri hem de aile ilişkileri açısından oldukça önemlidir. Türkiye'de iş-aile suçluluğuna yönelik ölçek çalışmalarının da sınırlı (Erarslan-Baskurt & Aycan, 2017) olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın amacı McElwain (2008) tarafından geliştirilen "İş-Aile Suçluluğu Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliğinin İncelenmesi" başlıklı çalışmada yer alan İş-Aile Suçluluğu Ölçeği'nin (WFGS-R) Türkçe'ye uyarlanmasıdır. Bu doğrultuda araştırma iki çalışma yürütülecek şekilde tasarlanmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda yapı geçerliliğinin test edilmesi için açılımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ek olarak güvenirliliği test etmek amacıyla da Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında da elde edilen verilerin orijinal ölçekle uyumunu değerlendirmek amacıyla doğrultuyucu faktör analizi yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin birleşim ve ayrışım geçerliğine ek olarak ölçüt geçerliliğini test etmek için ölçek alt boyutları ve İş-Aile Çatışması Ölçeği arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Bu noktada iş-aile suçluluğu alt boyutları ile iş-aile çatışması alt boyutları arasında olumlu bir ilişki beklenmektedir. Son adımda ise İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinden alınan puanların cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığını analiz etmek amacıyla t-test yapılmıştır. Ölçeğin orijinal formuna sadık kalarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması ve Türk kültürüne uyarlanması hedeflenmektedir.

BİRİNCİ ÇALIŞMA

3. YÖNTEM

3.1. Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, beyaz yakalı çalışanlardan oluşmaktadır. Beyaz yakalılar, iş-aile çatışması durumu yaşayabilmeleri, iş ve aile rollerine dair yüksek beklentilerin varlığı, yoğun çalışma saatleri ve sınırların belirsizliği durumlarına maruz kalabilmeleri sebebiyle bu çalışmanın örneklem grubu olarak seçilmiştir. Birinci çalışma için özellikle McElwain'in (2008) ölçeğinde kullandığı örneklem grubu esas alınarak evli, bekar, çocuğu olan ya da olmayan katılımcılar çalışmaya dahil

edilmiştir. Maddelerde "eş/partner" ve "çocuklar" yerine "aile" kavramının kullanılması ve aile kavramının bekar ve çocuğu olmayan bireyleri de içermesi ölçeğin daha geniş bir kitleye genellenebilir olmasını sağlamaktadır. Eşi ve çocuğu olmayan kişiler de yüksek düzeyde suçluluk hissedebilir ve kendi aile yorumlarını kullanarak ölçeği tamamlayabilirler. Katılımcılar 235 (%54.7) kadın ve 195 (%45.3) erkek olmak üzere toplamda 430 kişiden oluşmaktadır. Kadın katılımcıların yaş aralığı 27-61 (Ort.=40.88, S=7.38) arasında ve erkek katılımcıların yaş aralığı 25-77 (Ort.=46.64, S=9.54) arasında yer almaktadır. Katılımcıların sektörel dağılımları incelendiğinde 39 (%9.1) kişi özel sektör, 384 (%89.3) kişi kamu sektörü ve 7 (%1.6) kişi kendi işinde çalıştıklarını bildirmişlerdir. Son olarak katılımcıların toplam çalışma süreleri 1-55 yıl arasında (Ort.=19.71, S=9.43) değişiklik göstermektedir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu. Demografik bilgi formunda katılımcılara yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, meslek, mesleki deneyim süresine yönelik sorular sorulmuştur.

İş-Aile Suçluluğu Ölçeği. McElwain (2008) tarafından geliştirilen ölçek iş-aile suçluluğu ve aile-iş suçluluğu olmak üzere iki alt boyuttan ve 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesi 7'li Likert (1=Asla, 7=Her Zaman) kullanılarak yapılmıştır. Ölçeğin hem iş-aile suçluluğu (İAS) boyutunda 12 madde (1, 2, 3, 4, 9, 10, 11, 12, 17, 18, 19, 20) hem de aile-iş suçluluğu (AİS) boyutunda 12 madde (5, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16, 21, 22, 23, 24) bulunmaktadır. Ölçeğin her iki boyutunda da fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluğa ilişkin alt boyutlar mevcuttur.

İş-aile suçluluğu; fiziksel iş-aile suçluluğu (1, 2, 3, 4: Örn. "İşte olmak zorunda olduğum için ailemle istediğim kadar birlikte olmadımda kendimi suçlu hissedirim."), duygusal iş-aile suçluluğu (9, 10, 11, 12: Örn. "İşte bunaldığım için ailemin duygusal sorunları olduğu zaman onlarla ilgilenemediğimde kendimi suçlu hissedirim.") ve psikolojik iş-aile suçluluğu (17, 18, 19, 20: Örn. "Evde ailemle vakit geçirirken aklım işimde olduğu için kendimi suçlu hissedirim.") olmak üzere üç alt boyutta tanımlanmaktadır.

Aile-iş suçluluğu; fiziksel aile-iş suçluluğu (5, 6, 7, 8: Örn. "Bir aile etkinliği yüzünden işi kaçırdığımda, bunu bir şekilde telafi etmem gerektiğini hissedirim."), duygusal aile-iş suçluluğu (13, 14, 15, 16: Örn. "Ailedeki gerginliğimi iş yerinde açığa çıkardığım zaman pişman olurum.") ve psikolojik aile-iş suçluluğu (21, 22, 23, 24: Örn. "İşteyken sık

sık ailemi merak ettiğim için işimin kalitesi konusunda endişelenirim.") olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu doğrultuda ölçek iki temel boyutun her biri altında açıklanan toplamda altı alt boyuttan oluşmaktadır.

Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Orijinal ölçeğin de iç tutarlılık katsayıları iş-aile ve aile-iş suçluluğu boyutları için sırasıyla .94 ve .89'dur. Orijinal ölçeğin alt boyutları incelendiğinde iş-aile suçluluğunun fiziksel alt boyutu için .88, duygusal alt boyutu için .91 ve psikolojik alt boyutu için .94; aile-iş suçluluğunun fiziksel alt boyutu için .88, duygusal alt boyutu için .86 ve psikolojik alt boyutu için .88 iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Bu çalışmada, ölçeğin iç tutarlılık Cronbach Alpha katsayısı; iş-aile suçluluğu için .94; aile-iş suçluluğu için ise .89 olarak bulunmuştur. Alt faktörlere göre ayrıldığında ise iş-aile suçluluğunun fiziksel alt boyutu için .88, duygusal alt boyutu için .91 ve psikolojik alt boyutu için .94 iç tutarlılık katsayıları; aile-iş suçluluğunun fiziksel alt boyutu için .88, duygusal alt boyutu için .86 ve psikolojik alt boyutu için ise .88 iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır (Ölçek Ek'tedir).

3.3. İşlem

İlk olarak ölçeği geliştiren araştırmacılar ile iletişime geçilmiş olup, ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasını gerçekleştirerek geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması için izin alınmıştır. Ardından çalışmanın başlatılması için 29.04.2022 tarihli 2022/04/12 sayılı KTO Karatay Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan alınan etik kurul izni doğrultusunda araştırma süreci başlatılmıştır. Araştırmacıardan alınan izin doğrultusunda Türkiye'de yaşayan, profesyonel derecede İngilizce bilen ve anadili Türkçe olan psikoloji alanındaki akademisyenlerden toplamda 5 hakem belirlenmiştir. Bu hakemlerin birbirlerinden bağımsız araştırmacılar olması konusunda hassas bir süreç izlenmiştir.

Türkçe çeviri çalışmalarının ardından ölçek maddeleri tekrar İngilizceye geri çevrilerek kontrol aşaması tamamlanmış ve orijinal ölçeğe uygun madde çeviri süreci tamamlanmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde katılımcıların araştırma sürecine dahil edilebilmesi için Google Forms üzerinden çevrimiçi anket formu hazırlanmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacını ifade eden bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan sırasıyla Demografik Bilgi Formu ile İş-Aile Suçluluğu Ölçeği doldurmaları istenmiştir. Çalışma yaklaşık olarak 5-7 dakika arasında tamamlanmıştır.

3.4. Veri Analizi

Birinci çalışmada SPSS 26 paket programı kullanılarak yapı geçerliliğini test etmek için açımlayıcı faktör analizi ve güvenirlik analizleri için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Çalışmada çevrimiçi platform kullanılması sebebiyle herhangi bir eksik veri girişi söz konusu değildir. Uç değerlerin veri setinden atılması için Z puanları alınmıştır. Sonrasında veri seti incelendiğinde temizlik personeli, güvenlik görevlisi, işçi gibi mavi yakalı statüsünde tanımlanan meslek grupları tespit edilerek 74 kişi veri setinden

çıkarılmıştır. Beyaz yakalı örneklem grubundan toplam 430 katılımcı ile analizler gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi

Ölçeğe ilişkin madde toplam korelasyonları ve ölçeğin İş-Aile Suçluluğu ile Aile-İş Suçluluğu alt boyutlarına ilişkin faktör yapısı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: İş-Aile Suçluluğu Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Fiziksel	Duygusal	Psikolojik	Ort.	SS.	Madde-Toplam Korelasyonu
İş-Aile Suçluluğu						
Madde 1	.77			5.47	1.38	.54
Madde 2	.84			5.40	1.43	.68
Madde 3	.80			4.99	1.59	.66
Madde 4	.86			4.68	1.69	.65
Madde 9		.48		4.98	1.56	.69
Madde 10		.57		5.05	1.50	.74
Madde 11		.94		5.61	1.53	.61
Madde 12		.91		5.68	1.43	.66
Madde 17			.71	4.58	1.71	.74
Madde 18			.93	4.35	1.76	.71
Madde 19			.91	3.99	1.75	.71
Madde 20			.94	4.28	1.74	.71
Açıklanan Varyans (%)	54.67	12.73	9.60			
Madde	Fiziksel	Duygusal	Psikolojik	Ort.	SS.	Madde-Toplam Korelasyonu
Aile-İş Suçluluğu						
Madde 5	.63			5.38	1.53	.45
Madde 6	.84			4.00	1.76	.60
Madde 7	.83			4.23	1.78	.62
Madde 8	.80			3.13	1.93	.46
Madde 13		.41		4.14	1.81	.67
Madde 14		.53		3.90	1.68	.63
Madde 15		.93		4.62	1.82	.56
Madde 16		.92		4.64	1.82	.60
Madde 21			.82	3.28	1.71	.63
Madde 22			.96	3.05	1.71	.63
Madde 23			.84	3.50	1.74	.72
Madde 24			.71	3.64	1.85	.71
Açıklanan Varyans (%)	47.44	12.46	10.95			

McElwain (2008) tarafından elde edilen bulgular da madde-toplam korelasyonları .37 ile .80 aralığındadır. Orijinal ölçekte de açıklanan varyans değerleri; İAS fiziksel için .48, AİS fiziksel için .19, İAS duygusal için .66, AİS duygusal için .77, İAS psikolojik için .70, AİS psikolojik için .60'tır. Bu çalışmanın bulgularına göre madde toplam korelasyonları .45 ile .74 arasında değişmektedir. Açımlayıcı faktör analizi bulgularına göre ise Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri İş-Aile Suçluluğu ve Aile-İş Suçluluğu alt boyutları için sırasıyla .88 ve .85 olarak bulunmuştur. İş-Aile Suçluluğu alt boyutunun üç faktörlü açıklanan varyansları incelendiğinde ilk faktörün (fiziksel) toplam varyansın %54.67'sini, ikinci faktörün (duygusal) %12.73'ünü ve üçüncü faktörün (psikolojik) 9.60'ını açıklamakta; bu da toplamda ölçeğin %77.01'ini açıkladığını göstermektedir. Aile-İş Suçluluğu alt boyutunun üç faktörlü açıklanan varyansları incelendiğinde de ilk faktörün (fiziksel) toplam varyansın %47.44'ünü, ikinci faktörün (duygusal) %12.46'sını ve üçüncü faktörün (psikolojik) 10.95'ini açıklamakta; bu da toplamda ölçeğin %70.86'sını açıkladığını göstermektedir. Elde edilen boyutlar incelendiğinde ölçeğin orijinal formundaki gibi maddelerin .40 ve üzerine yüklendiği görülmektedir. Faktör analizi bulgularında bazı faktörlerin altındaki maddelerin negatif yüklü olduğu görülebilir. Comrey ve Lee'ye (1992) göre maddelerin faktör yüklerinin negatif çıkması ölçeğin "pozitif yüklü maddelerden oluştuğu" olgusunu çarpıtmaz. Bu araştırmada da araştırmacılar analizleri kontrol etmiş, negatif faktör yüklü maddelerin tersinden kodlama gereği olup olmadığını incelemiş ancak maddelerin tersinden kodlanmaya uygun olmadığı görülmüştür. Whitley ve Kite'e (2013) göre de faktör analizi sonucunda ölçeğe alınacak maddeler belirlenirken eksi veya art

işaretleri ihmal edilerek doğrudan mutlak değerlerin sunulabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle tabloda yer alan eksi yüklü maddelerin işaretleri mutlak değer alınarak güncellenmiştir. Açıklanan varyans değerlerinin de tüm maddeler için .19 ile .91 arasında değiştiği görülmüştür. Bundan dolayı ölçekte farklı bir işlem yapılmasını gerektiren herhangi bir durum saptanmamıştır.

4.2. İş-Aile Suçluluğu Ölçeğine İlişkin Korelasyon Katsayıları

İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler Tablo 2’de gösterilmektedir. Ölçekte İş-Aile Suçluluğu ve Aile-İş Suçluluğu olmak üzere iki alt boyut; her bir boyutun da fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluk türlerine ilişkin boyutları arasındaki korelasyon katsayıları verilmiştir.

İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde; iş-aile suçluluğu ile aile-iş suçluluğu alt ölçekler arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmüştür ($r=.59$, $p<.001$). İş-Aile Suçluluğu alt boyutunun fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluk türleri ile ilişkileri incelendiğinde ise İAS Fiziksel ($r=.83$, $p<.001$), AİS Fiziksel ($r=.38$, $p<.001$), İAS Duygusal ($r=.85$, $p<.001$), AİS Duygusal ($r=.54$, $p<.001$), İAS Psikolojik ($r=.85$, $p<.001$) ve AİS Psikolojik ($r=.54$, $p<.001$) suçluluk türleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler söz konusudur. Ek olarak Aile-İş Suçluluğu alt boyutu ile diğer suçluluk türleri arasındaki ilişkiler ele alındığında İAS Fiziksel ($r=.39$, $p<.001$), AİS Fiziksel ($r=.78$, $p<.001$), İAS Duygusal ($r=.54$, $p<.001$), AİS Duygusal ($r=.83$, $p<.001$), İAS Psikolojik ($r=.57$, $p<.001$) ve AİS Psikolojik ($r=.85$, $p<.001$) suçluluk türleri arasında da pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmüştür.

Tablo 2: İş-Aile Suçluluğu Ölçeği'nin Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler

[illegible]

4.3. İş-Aile Suçluluğu Ölçeğine İlişkin Güvenirlik Analizi

İş-Aile Suçluluğu Ölçeğindeki maddelerin iç tutarlılık güvenirlik katsayılarını incelemek için Cronbach Alpha değeri hesaplanmıştır. Analiz aşamasında ölçeğin iki alt boyutu olmak üzere 24 maddelik ölçek analiz edilmiştir. Bulgular incelendiğinde ölçeğin İş-Aile Suçluluğu ve Aile-İş Suçluluğu boyutları için elde edilen Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla .92 ve .89 olarak hesaplanmıştır. Ölçek alt boyutlarının kendi içerisindeki fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluk türleri ile de iç tutarlılık güvenirlik katsayıları incelenmiştir. İş-Aile Suçluluğu alt boyutunun fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluk türlerinin Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 85, .88 ve .93'tür. Aile-İş Suçluluğu alt boyutunun fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluk türlerinin Cronbach Alpha katsayıları da sırasıyla 88, .84 ve .89'dur.

İKİNCİ ÇALIŞMA

5. YÖNTEM

5.1. Örneklem

Çalışmanın ikinci basamağında yer alan örneklem grubu da beyaz yakalı katılımcılardan oluşmaktadır. Bu çalışmada da McElwain'in (2008) ölçeğinde kullandığı örneklem grubuna uygun olan katılımcılar araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya 133 (%61) kadın ve 85 (%39) erkek olmak üzere toplamda 218 kişi dahil edilmiştir. Kadın katılımcıların yaş aralığı 21-61 (Ort.=38.85, S=8.78) ve erkek katılımcıların yaş aralığı 23-76 (Ort.=42.51, S=11.05) arasında yer almaktadır. Katılımcıların sektörel dağılımları incelendiğinde 31 (%14.2) kişi özel sektör, 184 (%84.4) kişi kamu sektörü ve 3 (%1.4) kişi kendi işinde çalıştıklarını bildirmişlerdir. Son olarak katılımcıların toplam çalışma süreleri 1-45 yıl arasında (Ort.=16.27, S=9.87) değişliklik göstermektedir.

5.2. Veri Toplama Araçları

İkinci adımda katılımcılar tarafından Demografik Bilgi Formu ve İş-Aile Suçluluğu Ölçeği, İş-Aile Çatışması Ölçeği kullanılmıştır. Demografik Bilgi Formu ve İş-Aile Suçluluğu Ölçeği ile ilgili detaylı bilgiler birinci çalışma içerisinde yer alan veri toplama araçları bölümünde açıklanmıştır. Bu bölümde İş-Aile Çatışması Ölçeğine ait bilgiler verilmiştir.

İş-Aile Çatışması Ölçeği. Netemeyer, Boles ve McMurrian (1996) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye Efeoglu (2006) tarafından çevirisi yapılan iş-aile çatışması ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek,

örgüt kültürü içerisinde yer alan bireylerin hem iş-aile hem de aile-iş çatışması düzeylerini ölçmeyi hedefleyen iki boyuttan ve toplamda 10 maddeden oluşmaktadır. Netemeyer vd. (1996) tarafından geliştirilen ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .88; Efeoglu (2006) tarafından uyarlama çalışması yapılan ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .83 olarak belirlenmiştir. Faktör analizi sonuçlarına göre oluşan 2 boyutun Cronbach alfa güvenirlik değerlerinin iş-aile çatışması için .90 ve aile-iş çatışması için .85 olduğu belirtilmiştir.

5.3. İşlem

Araştırmanın ikinci adımında da Google Forms aracılığıyla çevrimiçi anket linki oluşturularak birinci çalışmada yer alan prosedür izlenmiştir. Katılımcılar bilgilendirilmiş onam formunu okuduktan sonra araştırmaya katılım onayları alınarak sırasıyla Demografik Bilgi Formu, İş-Aile Suçluluğu Ölçeği ve İş-Aile Çatışması Ölçeğini doldurmuşlardır. Bu çalışma yaklaşık olarak 5 dakika içerisinde tamamlanmıştır.

5.4. Veri Analizi

Çalışmanın ikinci adımında ilk olarak ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. İkinci adımda birleşim ve ayrışım geçerliği değerleri test edilmiştir. İş-Aile Suçluluğu Ölçeği ile İş-Aile Çatışması Ölçeği arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla korelasyon katsayıları hesaplanarak ölçüt geçerliliği test edilmiştir. Son olarak iş-aile suçluluğu ölçeğinden alınan puanların cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla t-test yapılmıştır. Verilerin analizi aşamasında SPSS 26 ve AMOS 24 paket programları kullanılmıştır.

Bu çalışmanın veri setinin de çevrimiçi platform aracılığıyla toplanması sebebiyle kayıp veri bulunmamaktadır. Ancak veri setinde örneklem grubuna uymayan mavi yakalı statüsündeki (temizlik personeli, güvenlik görevlisi, işçi vb.) 33 katılımcı analiz sürecinden çıkarılarak toplam 218 katılımcı ile veri analizleri tamamlanmıştır.

6. BULGULAR

6.1. İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi

İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin uyum iyiliği değerlerini incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi aracılığıyla orijinal ölçek ile Türkçe uyarlama çalışması yapılan ölçeğin ne derece uyum gösterdiği saptanmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizinde (DFA) kullanılacak modeller için istatistiksel uyum ölçütlerinden χ^2/df ,

GFI, NFI, CFI ve RMSEA değerleri incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen uyum indeksleri Tablo 3'te yer almaktadır.

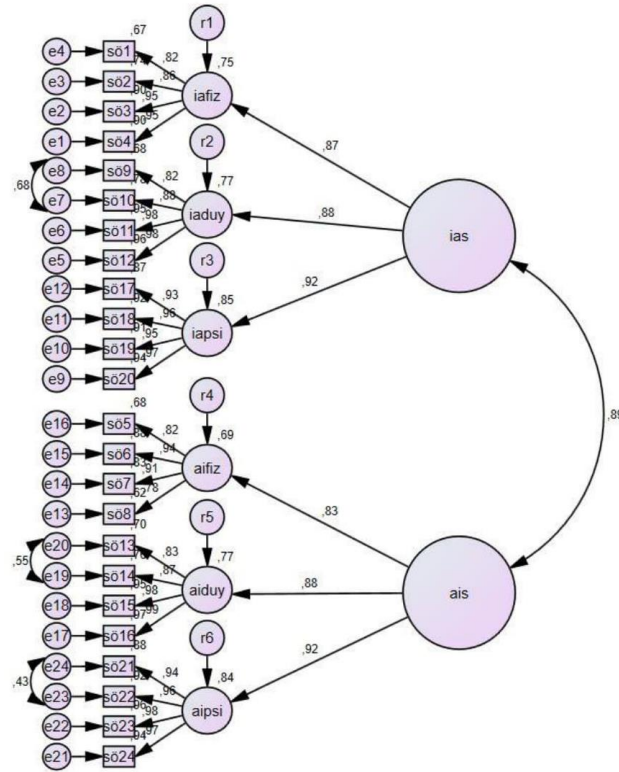
Tablo 3: Modellere İlişkin Uyum Değerleri

	χ^2/df	<i>p</i>	GFI	NFI	CFI	RMSEA
Model 1	3.62	.000	.73	.89	.92	.11
Model 2	3.12	.000	.77	.91	.93	.09
Model 3	2.83	.000	.79	.91	.94	.09
Model 4	2.72	.000	.80	.92	.94	.08

Not: Model 1, 24 madde ve **ikinci düzey üç faktörlü modelden** oluşmaktadır ve maddelerin hata varyansları birbirinden bağımsızdır. Model 2, 24 madde ve **ikinci düzey üç faktörlü modelden** oluşur; 9. ve 10. maddelerin hata varyansları birbirlerine bağlıdır. Model 3, 24 madde ve **ikinci düzey üç faktörlü modelden** oluşur; 13. ve 14. maddelerin hata varyansları birbirlerine bağlıdır. Model 4, 24 madde ve **ikinci düzey üç faktörlü modelden** oluşur; 21. ve 22. maddelerin hata varyansları birbirlerine bağlıdır.

Doğrulamalı faktör analizi sonucunda modellerin tamamı orijinal ölçeğin iki faktörlü yapısına uygun şekilde toplamda 4 model kullanılarak analiz edilmiştir. Modelin madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 1'de gösterilmektedir. Model 1'in uyum indeksleri incelendiğinde elde edilen değerlerin yeterli uyumu sağlamadığı görülmektedir ($\chi^2/df=3.62$, GFI=.73, NFI=.89, CFI=.92, RMSEA=

.11). Maddelerin anlamsal bütünlüğü ve içerikleri değerlendirilerek yapılan modifikasyon indekslerin sonucunda ilk olarak Model 2'de kullanılan 9. ve 10. maddelerin ilişkilendirilmesiyle, modelin tam olarak iyi uyum değerleri göstermediği ancak iyi uyum değerlerine yaklaştığı görülmüştür ($\chi^2/df=3.12$, GFI=.77, NFI=.91, CFI=.93, RMSEA=.09). İlgili değerlerin halen istenilen aralıkta olmamasından dolayı Model 3'te yer alan 13. ve 14. maddeler ilişkilendirildiğinde iyi uyum değerlerinin istenilen aralıkta olmadığı; fakat bir önceki modellere kıyasla iyi uyum değerlerine daha yakın bir modelin ortaya çıktığı görülmüştür ($\chi^2/df=2.83$, GFI=.79, NFI=.91, CFI=.94, RMSEA=.09). Son olarak Model 4 bağlamında yapılan 21. ve 22. maddenin ilişkilendirilmesiyle elde edilen sonuçların iyi uyum değerlerine (Hooper, Coughlan & Mullen, 2008; Hu & Bentler, 1999; Jöreskog & Sörbom, 1993; Schumacker & Lomax, 1996; Tabachnick & Fidell, 2001) sahip değerler taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır ($\chi^2/df=2.72$, GFI=.80, NFI=.92, CFI=.94, RMSEA=.08). Bu değerlerin sonucunda orijinali 24 madde ve iki faktörden oluşan İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin Türkçe Formu, herhangi bir yapısal değişikliğe gerek duyulmadan son halini almıştır. Ölçeğin alt faktörlerine ait korelasyon katsayıları incelendiğinde; iş-aile suçluluğu alt ölçeğinin korelasyon katsayıları .81 ile .98 arasında değişirken; aile-iş suçluluğu alt ölçeğinin korelasyon katsayıları .78 ile .99 arasında değişim göstermektedir.

Şekil 1: İASÖ-TR Formuna İlişkin Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

6.2. İş-Aile Suçluluğu Ölçeğine İlişkin Birleşim ve Ayrışma Geçerliliği

İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin (McElwain, 2008) birleşim ve ayrışma geçerliği analizleri Tablo 4'te yer almaktadır. Bu bağlamda CR, AVE (average variance extracted) ve Fornell-Larcker değerleri raporlanmıştır.

Tablo 4: İş-Aile Suçluluğu Ölçeğine ait Birleşim ve Ayrışma Geçerliği Değerleri

Faktörler	CR	AVE	Fornell-Larcker
İş-Aile Suçluluğu	.71	.67	.81
Aile-İş Suçluluğu	.94	.62	.78
İAS Fiziksel	.90	.70	.81
AİS Fiziksel	.87	.63	.77
İAS Duygusal	.91	.73	.75
AİS Duygusal	.89	.68	.73
İAS Psikolojik	.95	.82	.87
AİS Psikolojik	.92	.76	.83
Not: İAS: İş-Aile Suçluluğu, AİS: Aile-İş Suçluluğu			

Tablo 4'e göre iş-aile suçluluğu alt ölçeğine ait CR değeri .71 iken aile-iş suçluluğu alt ölçeğine ait CR değeri .94'tür. Ayrıca iş-aile suçluluğu ve aile-iş suçluluğu alt ölçeklerinin ortalama açıklanan varyans (AVE) değerleri sırasıyla .67 ve .62 olarak tespit edilmiştir. Buna ek olarak iş-aile suçluluğu alt ölçeğinin fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluk boyutlarından elde edilen CR değerleri sırasıyla .90, .91 ve .95'tir. Ortalama açıklanan varyans ise sırasıyla .70, .73 ve .82'dir. Öte yandan aile-iş suçluluğu alt ölçeğinin fiziksel, duygusal ve

psikolojik suçluluk boyutlarından elde edilen CR değerleri sırasıyla .87, .89 ve .92'dir. Ortalama açıklanan varyans ise sırasıyla .63, .68 ve .76'dır. Ölçeğin ayırışma geçerliğinin incelenmesi amacıyla Fornell ve Larcker (1981) tarafından geliştirilen ölçüt kriter alınmıştır. Fornell ve Larcker'e (1981) göre, AVE değerlerinin karekökünün, ölçekte yer alan alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayılarından yüksek olması gerektiği vurgulanmaktadır. Elde edilen bulgular, ayırışma geçerliği kriterinin sağlandığını göstermektedir. Ayrıca bu çalışmadaki değişkenler arasındaki korelasyonların ne ölçüde ortak yöntem varyansından kaynaklanmış olabileceğini belirlemek için Harman'ın tek faktör testi (Podsakoff ve Organ, 1986) kullanılmıştır. Harman'ın tek faktör testi 7 faktörün 1'den büyük özdeğere sahip olduğunu ve açıklanan varyasyon miktarının ilk faktörünün %32,822 ile kritik kriterin %40'ından az olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla, bu çalışmadaki ortak yöntem yanlılığının değişkenler arasındaki ilişkiyi etkileyecek kadar güçlü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6.3. İş-Aile Suçluluğu Ölçeğine İlişkin Ölçüt Geçerliği

İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin (McElwain, 2008) ölçüt geçerliliğini test etmek amacıyla ölçeğin faktörler arası ilişkiler ile İş-Aile Çatışması Ölçeği (Efeoğlu, 2006) arasındaki ilişkiler ilk olarak normallik testi aracılığıyla analiz edilmiştir. Ölçek alt boyutlarının normal dağılım göstermesi sebebiyle Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi kullanılarak analizler yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin korelasyon katsayıları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Ölçekler ve Faktörlerine İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları

[illegible]

Tablo 6: İş-Aile Suçluluğu ile Cinsiyete İlişkin t-test Bulgularının Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS.	t	p
İş-Aile Suçluluğu	Kadın	235	59.93	14.11	1.313	.190
	Erkek	195	58.13	14.15		
Aile-İş Suçluluğu	Kadın	235	47.40	15.06	-.280	.779
	Erkek	195	47.79	13.88		
İAS Fiziksel	Kadın	235	21.17	5.02	2.746	.006
	Erkek	195	19.81	5.17		
AİS Fiziksel	Kadın	235	16.90	5.74	.559	.577
	Erkek	195	16.60	5.37		
İAS Duygusal	Kadın	235	21.73	5.12	1.731	.084
	Erkek	195	20.86	5.20		
AİS Duygusal	Kadın	235	17.10	6.16	-.840	.402
	Erkek	195	17.58	5.63		
İAS Psikolojik	Kadın	235	17.02	6.59	-.685	.494
	Erkek	195	17.45	6.04		
AİS Psikolojik	Kadın	235	13.39	6.20	-.361	.718
	Erkek	195	13.61	6.04		
Not: İAS: İş-Aile Suçluluğu, AİS: Aile-İş Suçluluğu						

İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde; iş-aile suçluluğu ile aile-iş suçluluğu alt ölçekler arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmüştür ($r=.82$, $p<.001$). İş-Aile Suçluluğu alt boyutunun fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluk türleri ile ilişkileri incelendiğinde ise İAS Fiziksel ($r=.91$, $p<.001$), AİS Fiziksel ($r=.74$, $p<.001$), İAS Duygusal ($r=.94$, $p<.001$), AİS Duygusal ($r=.75$, $p<.001$), İAS Psikolojik ($r=.93$, $p<.001$) ve AİS Psikolojik ($r=.76$, $p<.001$) suçluluk türleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmektedir. Ek olarak Aile-İş Suçluluğu alt boyutu ile diğer suçluluk türleri arasındaki ilişkiler ele alındığında İAS Fiziksel ($r=.73$, $p<.001$), AİS Fiziksel ($r=.87$, $p<.001$), İAS Duygusal ($r=.75$, $p<.001$), AİS Duygusal ($r=.93$, $p<.001$), İAS Psikolojik ($r=.80$, $p<.001$) ve AİS Psikolojik ($r=.94$, $p<.001$) suçluluk türleri arasında da pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulgulanmıştır.

İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin diğer yapılar ile arasındaki ilişkileri incelemek için İş-Aile Çatışması Ölçeği kullanılmıştır. İş-Aile Çatışması alt ölçeğinin aile-iş çatışması ($r=.50$, $p<.001$), iş-aile suçluluğu ($r=.46$, $p<.001$), aile-iş suçluluğu ($r=.30$, $p<.001$), İAS Fiziksel ($r=.38$, $p<.001$), AİS Fiziksel ($r=.32$, $p<.001$), İAS Duygusal ($r=.45$, $p<.001$), AİS Duygusal ($r=.28$, $p<.001$), İAS Psikolojik ($r=.44$, $p<.001$) ve AİS Psikolojik ($r=.24$, $p<.001$) suçluluk türleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca Aile-İş Çatışması alt ölçeği ile de iş-aile suçluluğu ($r=.35$, $p<.001$), aile-iş suçluluğu ($r=.38$, $p<.001$), İAS Fiziksel ($r=.29$, $p<.001$), AİS Fiziksel ($r=.33$, $p<.001$), İAS Duygusal ($r=.35$, $p<.001$), AİS Duygusal ($r=.34$, $p<.001$), İAS Psikolojik ($r=.34$, $p<.001$) ve AİS Psikolojik ($r=.37$,

$p<.001$) suçluluk türleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

6.4. İş-Aile Suçluluğu Ölçeği ve Cinsiyete İlişkin t-test Bulguları

İş-aile suçluluğu ölçeği ve alt boyutlarının cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız gruplar için t-test analizi yapılmıştır. Analize ait bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

İş-aile suçluluğunun alt boyutu olan fiziksel suçluluk puanlarında cinsiyet açısından farklılık bulunmaktadır. Kadınların İAS Fiziksel puan ortalamaları ($\bar{X}=21.17$, $ss=5.02$), erkeklerin İAS Fiziksel puan ortalamalarından ($\bar{X}=19.81$, $ss=5.17$) anlamlı olarak yüksektir, $t(428)=2.746$, $p=.006$. Öte yandan cinsiyet ile iş-aile suçluluğu, aile-iş suçluluğu, AİS Fiziksel, İAS Duygusal, AİS Duygusal, İAS Psikolojik, AİS Psikolojik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

7. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, McElwain (2008) tarafından geliştirilen İş-Aile Suçluluğu Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ile ölçeğin psikometrik özellikler açısından incelenerek geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ölçeğin orijinal formuna uygun olacak şekilde araştırma süreci yürütülmüş olup, elde edilen veri analizleri sonucunda İş-Aile Suçluluk Ölçeği Türkçe Formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı niteliğine sahip olduğu görülmektedir.

Literatürdeki farklı tanımlar (Fayard, Roberts, Robins & Watson, 2012; Kochanska, Gross, Lin & Nichols, 2002) sonucunda McElwain (2008) tarafından suçluluğun yönü iş-aile ve aile-iş olmak üzere iki boyutta tanımlanmıştır. Her bir boyut, kendi içerisinde çatışan rollerden kaynaklanabilecek fiziksel, duygusal ve psikolojik suçluluk türlerinden oluşmaktadır. Ayrıca McElwain (2008), altı faktörün aslında çatışma türüne göre maddeleri ayıran birbirinden bağımsız iki faktörü temsil ettiğini de ifade etmiştir. Elde edilen faktörler doğrultusunda ölçeğin orijinal formuna uygun şekilde Türk kültürüne uyarlama çalışması yapılmıştır.

Çalışmanın birinci basamağında ölçek maddelerine ilişkin madde-toplam korelasyonları, açıklayıcı faktör analizi ve alt boyutlara ait güvenilirlik analizleri değerlendirilmiştir. Orijinal ölçek ile kıyaslandığında geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçeğin oldukça yüksek ve birbirlerine yakın değerler içerdiği görülmektedir. Bu sebeple ölçekten herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek olmadığı söylenebilir. Özellikle ölçek maddelerinin bireyleri iyi derecede ayırt edebildiği görülmektedir (Büyükoztürk, 2019). Açıklayıcı faktör analizi bulgularına göre ise Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin iş-aile suçluluğu ve aile-iş suçluluğu alt boyutları için iyi düzeyde olduğu ifade edilebilir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyükoztürk, 2016; Leech, Barrett & Morgan, 2005; Şencan, 2005; Tavşancıl, 2005).

Açıklayıcı faktör analizinden elde edilen sonuçların doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak ölçeğin son haline getirilmesi ve ardından ölçüt geçerliliğini kontrol etmek amacıyla da İş-Aile Suçluluğu Ölçeği Türkçe Formu ile İş-Aile Çatışması (Efeoglu, 2006) ölçeği arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Son adımda ise ölçeğin cinsiyet açısından farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin sonuçlar tartışılmıştır.

Doğrulamalı faktör analizi kapsamında dört farklı model test edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen değerler incelendiğinde ise modelin iyi uyum ve mükemmel uyum indekslerine sahip olduğu görülmektedir. Ancak yapı geçerliliğini sınamak amacıyla ele alınan iyilik uyum indeksi bağlamında değerlendirilen GFI değerinin kabul edilen sınırın altında olduğu görülmektedir. Ancak bu durum modelin doğrulanmadığı anlamını taşımamaktadır. Jöreskog & Sörbom'a (1993) göre doğrulamalı faktör analizinde birden fazla uyum indeksleri mevcut olmakla birlikte modelin doğruluğunun sınanması tek bir uyum indeksi ile değil; tüm indeksler bağlamında incelenmektedir. Bu bakımdan hem modifikasyon indeksleri hem de ölçek maddelerinin anlamsal bütünlüğü değerlendirildiğinde; modelde test edilen diğer değerlerin iyi uyum değerleri taşıyor olmasından kaynaklı iki boyuttan oluşan üç faktörlü

İş-Aile Suçluluğu Ölçeği Türkçe Formunun doğrulandığı ve modelin iyi uyum gösterdiği ifade edilebilir. Ayrıca modelde 3 farklı hata varyanslarında birleştirme işlemi yapılmıştır. İlk olarak 9. ve 10. madde arasındaki hata varyansları incelenmiştir. Her iki maddenin oldukça benzer içeriklere sahip olduğu ve temelde yaşadıkları iş stresi nedeniyle ailedeki duygusal sorunlarla ilgilenememe ve bu duruma bağlı suçluluk hissetme durumları ele alınmaktadır. Bu nedenle, maddelerin hem içerik hem de anlam açısından örtüşmesi sonucu ortak varyansa sahip olabilecekleri düşünülmektedir. Bir diğer ortak varyans ise 13. ve 14. maddeler arasında yapılmıştır. Bu iki madde, ailevi meşguliyetin iş hayatındaki duygusal tükenmişlik ve suçluluk hissine yol açması gibi benzer duygusal süreçleri içermesinden kaynaklı modifikasyon işlemi yapılmıştır. Son olarak 21. ve 22. Maddeler arasında da ortak varyansa bakılmıştır. Her iki madde de bireyin isteyken ailesiyle ilgili düşüncelerinin iş performansı ve duygusal tepkiler üzerinde suçluluk ve endişe gibi benzer psikolojik süreçler doğurduğunu ele almaktadır. Bu nedenle, maddeler arasında içerik açısından bir örtüşme olduğu düşünülmektedir.

İkinci çalışmanın son basamağında İş-Aile Suçluluğu Ölçeği Türkçe Formunun alt boyutlarının birleşim ve ayrışım geçerliği incelenmiş ve İş-Aile Çatışması Ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler ise ölçüt geçerliliği kapsamında değerlendirilmiştir. Birleşim ve ayrışım geçerliği kapsamında ölçeğin istenilir değer aralıklarına sahip olduğu görülmektedir. Ölçüt geçerliği kapsamında; iş-aile ve aile iş suçluluğu alt ölçeklerinden elde edilen toplam puanlar incelendiğinde iki boyut arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler görülmektedir. Ek olarak ölçeklerin fiziksel, duygusal ve psikolojik alt faktörleri incelendiğinde de yine pozitif yönde anlamlı ilişkiler söz konusudur. Bu bulgular ile orijinal ölçekten elde edilen sonuçlar (.16 ile .90 aralığında) ile tutarlılık göstermektedir. McElwain (2008) tarafından elde edilen sonuçlara göre alt boyutlar arası korelasyon değerlerinin ağırlıklı olarak düşük ve orta düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın bulgularına göre ise alt boyutların birbirleri ile yüksek düzeyde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebi olarak ölçeğin toplandığı örneklem göz önüne alındığında; hem bireyci hem toplulukçu değerlere sahip toplumdaki bireylerin sahip oldukları benlik kurgularındaki farklılıkların bir sonucu olarak bu değerlerin ortaya çıktığı düşünülebilir (Hofstede, 2001). Bu nedenle özerk-ilişkisel benlik yapısına sahip toplumlar ile bireycilik özelliklerini taşıyan toplum yapılarının birbirlerinden farklı özellikler taşıyabileceği ihtimalinden kaynaklı bu ilişkisel farklılığın ortaya çıktığı ifade edilebilir (Kağıtçıbaşı, 1996).

İş-aile suçluluğu ile ilgili alan yazında cinsiyetin önemi sıklıkla vurgulanmaktadır. Çalışmamızda iş-aile suçluluğu fiziksel alt boyutunun kadınlarda erkeklere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle kadınlardan evde daha fazla fiziksel sorumluluk üstlenmelerinin beklendiğini (Franke, Crown & Spake, 1997) ve bu nedenle, iş kaynaklı aile etkinliklerini kaçırdıklarında daha yoğun suçluluk ve pişmanlık duyguları yaşayabileceklerini göstermektedir. Ayrıca, iş ve aile arasında fiziksel varlık göstermeye çalışmak yorgunlukla sonuçlanabilir, bu da kadınların stres seviyelerini artırabilir.

Sonuç olarak, yapılan analizler ve elde edilen sonuçlar incelendiğinde İş-Aile Suçluluğu Ölçeği Türkçe Formunun yapısal olarak birbiriyle tutarlı ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Öte yandan, bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın uygun (kolayda) örnekleme metoduyla seçilen çevrimiçi ankete katılabilecek adaylardan oluşması bir sınırlılık içermektedir. Ayrıca iki çalışmada da yer alan katılımcıların ağırlıklı olarak kamu sektöründe çalıştıkları görülmektedir. Özel sektördeki çalışma saatleri, iş yükü vb. gibi durumlar göz önünde bulundurulduğunda iş-aile suçluluğu deneyimleme konusunda kamu çalışanlarındakinden farklı bir örüntü gözlemlenebilir. Bu bağlamda, örneklemin kamu ve özel sektör çalışanlarının daha dengeli dağılımına sahip bir çalışan grubundan oluşması da bulguların genellenebilirliği açısından önemli bir faktörü temsil edecektir. Dolayısıyla, çalışmanın her iki örnekleminin de beyaz yaka ve ağırlıklı olarak da kamu çalışanlarından oluşması bulguların genellenebilirliği açısından sınırlılık taşımaktadır. İş-Aile Suçluluğu Ölçeği Türkçe Formu; işveren-çalışan gibi iş hayatında yer alan tüm personele kolaylıkla uygulanabilirlik özelliği taşımaktadır. Bu özelliği ile de ölçek literatüre önemli bir katkı sağlamıştır. İleriki çalışmalar için bu ölçeğin kullanılmasına ek olarak katılımcıların hem beyaz hem de mavi yaka çalışanlardan oluşması bulguların genellenebilirliğini artırması açısından önemlidir. Son olarak farklı ve spesifik örneklem gruplarında (eğitim sektörü çalışanları, engelli çalışanlar, sağlık sektörü gibi) da ölçeğin test edilmesi ile de genelleme geçerliğine katkıda bulunması önerilmektedir.

ETİK BEYANATI

Destek Bilgisi: Bu çalışma, kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen kuruluşlar gibi herhangi bir organizasyondan destek almamıştır.

Yazar Katkı Beyanı: Tüm yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Çıkar Çatışması: Tüm yazarlar adına, sorumlu yazar çıkar çatışması bulunmadığını belirtir.

Etik Onayı: İnsan katılımcıları içeren çalışmalarda gerçekleştirilen tüm prosedürler, kurumsal ve / veya ulusal araştırma komitesinin etik standartlarına ve 1964 Helsinki deklarasyonuna ve daha sonraki değişikliklerine veya karşılaştırılabilir etik standartlara uygundur. Bu araştırma için KTO Karatay Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 29.04.2022 tarih ve 2022/04/12 sayılı karar numarası ile Etik Kurul Onayı alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Çalışmaya katılan tüm bireysel katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Aarntzen, L., Derks, B., van Steenberg, E., Ryan, M., & van der Lippe, T. (2019). Work-family guilt as a straightjacket. An interview and diary study on consequences of mothers' work-family guilt. *Journal of Vocational Behavior*, 115, 103336.
- Aarntzen, L., van der Lippe, T., van Steenberg, E., & Derks, B. (2021). How individual gender role beliefs, organizational gender norms, and national gender norms predict parents' work-family guilt in Europe. *Community, Work & Family*, 24(2), 120-142.
- Ashforth, B. E., Kreiner, G. E., & Fugate, M. (2000). All in a day's work: Boundaries and micro role transitions. *Academy of Management review*, 25(3), 472-491.
- Aycan, Z., & Eskin, M. (2005). Relative contributions of childcare, spousal support, and organizational support in reducing work-family conflict for men and women: The case of Turkey. *Sex Roles*, 53, 453-471.
- Borelli, J. L., Nelson-Coffey, S. K., River, L. M., Birken, S. A., & Moss-Racusin, C. (2017). Bringing work home: Gender and parenting correlates of work-family guilt among parents of toddlers. *Journal of Child and Family Studies*, 26(6), 1734-1745.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorum*. (25. bs.). PEGEM Akademi Yayıncılık.
- Clark, S. C. (2000). Work/family border theory: A new theory of work/family balance. *Human relations*, 53(6), 747-770.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Broadway: Lawrence.
- Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. (4. bs.). PEGEM Akademi Yayıncılık.
- Eagly, A. H. (1987). *Sex differences in social behavior: A social-role interpretation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Eagly, A. H., & Karau, S. J. (2002). Role congruity theory of prejudice toward female leaders. *Psychological Review*, 109(3), 573-598.
- Eagly, A. H., & Wood, W. (1991). Explaining sex differences in social behavior: A meta-analytic perspective. *Personality and social psychology bulletin*, 17(3), 306-315.
- Eagly, A. H., & Wood, W. (2016). Social role theory of sex differences. *The Wiley Blackwell encyclopedia of gender and sexuality studies*, 1-3.
- Efeoğlu, İ. E. (2006). *İş-aile yaşam çatışmasının iş stresi, iş doyumu ve örgütsel bağlılık üzerindeki etkileri: İlaç sektöründe bir araştırma*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Eisenberg, N. (2000). Emotion, regulation, and moral development. *Annual review of psychology*, 51(1), 665-697.
- Erarslan-Baskurt, A. B., & Aycan, Z. (2017). The work-family interface in Turkey. İçinde Korabik, K., Aycan, Z., & Ayman, R. (Eds.). *The work-family interface in global context* (ss. 175-194). Taylor & Francis.
- Ewles, G. (2014). *The effects of social support on work-family guilt: A prospective investigation* (Doktora Tezi). Guelph Üniversitesi, Guelph, Kanada.
- Fayard, J. V., Roberts, B. W., Robins, R. W., & Watson, D. (2012). Uncovering the affective core of conscientiousness: The role of self-conscious emotions. *Journal of Personality*, 80, 1-32.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), 39-50.
- Franke, G. R., Crown, D. F., & Spake, D. F. (1997). Gender differences in ethical perceptions of business practices: A social role theory perspective. *Journal of applied psychology*, 82(6), 920-934.
- Glavin, P., Schieman, S., & Reid, S. (2011). Boundary-spanning work demands and their consequences for guilt and psychological distress. *Journal of Health and Social Behavior*, 52, 43-57.
- Greenhaus, J. H., & Beutell, N. J. (1985). Sources of conflict between work and family roles. *The Academy of Management Review*, 10(1), 76-88.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, felsefe-yöntem-analiz*. (5. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Haines, E. L., & Stroessner, S. J. (2019). The role prioritization model: How communal men and agentic women can (sometimes) have it all. *Social and Personality Psychology Compass*, 13(12), 1-12.
- Hamelink, L., Beek, D., & Idema, E. (2020). *The effect of gender on work-family guilt mediated by career gains and family losses*. (Lisans Tezi). Utrecht University, Hollanda.
- Harder, D. W., Cutler, L., & Rockart, L. (1992). Assessment of shame and guilt and their relationships to psychopathology. *Journal of Personality Assessment*, 59, 584-604.
- Hays, S. (1996). *The cultural contradictions of motherhood*. New Haven: Yale University Press.
- Hochwarter, W. A., Perrewé, P. L., Meurs, J. A., & Kacmar, C. (2007). The interactive effects of work-

- induced guilt and ability to manage resources on job and life satisfaction. *Journal of Occupational Health Psychology*, 12, 125–135.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations*. Sage.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
- Jones, J., & Mosher, W. D. (2006). Fathers' involvement with their children: United States, 2006–2010. Retrieved February 21, 2020, from <https://equalitycanada.com/wp-content/uploads/2021/10/nhsr071-1.pdf>
- Jones, W. H. Schratte, A. K., & Kugler, K. (2000). The guilt inventory. *Psychological Reports*, 87, 1039-1042.
- Jones, W. H., & Kugler, K. (1993). Interpersonal outcomes of the guilt inventory. *Journal of Personality Assessment*, 61, 246–258.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Chicago: Scientific Software International.
- Kağıtçıbaşı, C. (1996). The autonomous-relationalself: A new synthesis. *European Psychologist*, 1(3), 180-186.
- Kochanska, G., Gross, J., Lin, M., & Nichols, K. (2002). Guilt in young children: Development, determinants, and relations with a broader system of standards. *Child Development*, 73, 461–482.
- Korabik, K. (2015). The intersection of gender and work-family guilt. İçinde M. Mills (Eds.). *Gender and the Work-Family Experience* (ss. 141–157). Springer.
- Korabik, K., Aycan, Z., & Ayman, R. (2017). *The work-family interface in global context*. Routledge: Taylor & Francis Group.
- Kreiner, G. E. (2002). Boundary preferences and work-family conflict: A person-environment fit perspective. Paper presented at the annual meeting of the *Academy of Management Conference*, Denver, CO.
- Kubany, E. S. (1994). A cognitive model of guilt typology in combat-related PTSD. *Journal of Traumatic Stress*, 7(1), 3-19.
- Leech, N. L., Barrett, K. C., & Morgan, G. A. (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation*. (7. bs.). NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Liss, M., Schiffrin, H. H., Mackintosh, V. H., Miles-McLean, H., & Erchull, M. J. (2013). Development and validation of a quantitative measure of intensive parenting attitudes. *Journal of Child and Family Studies*, 22(5), 621–636.
- Livingston, B. A., & Judge, T. A. (2008). Emotional responses to work-family conflict: An examination of gender role orientation among working men and women. *Journal of Applied Psychology*, 93(1), 207–216.
- Martínez, P., Carrasco, M. J., Aza, G., Blanco, A., & Espinar, I. (2011). Family gender role and guilt in Spanish dual-earner families. *Sex Roles*, 65(11–12), 813–826.
- McElwain, A. K. (2008). Examination of the reliability and validity of the work-family guilt scale (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Guelph Üniversitesi, Guelph, Kanada.
- McElwain, A., & Korabik, K. (2005). Work-family guilt. İçinde E. Kossek ve M. Pitt-Catsouphes (Eds.). *Work and Family Encyclopedia*. Erişim Adresi: http://www.bc.edu/bc_org/avp/wfnetwork/rft/wfpedi a
- Morgan, W. B., & King, E. B. (2012). The association between work-family guilt and pro- and anti-social work behavior. *Journal of Social Issues*, 68(4), 684–703.
- Netemeyer, R. G., Boles, J. S., & McMurrian, R. (1996). Development and validation of work-family conflict and family-work conflict scales. *Journal of applied psychology*, 81(4), 400-410.
- Nippert-Eng, C. (1996). *Home and work*. Chicago: University of Chicago Press.
- O'Connor, L. E., Berry, J. W., & Weiss, J. (1999). Interpersonal guilt, shame, and psychological problems. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 18, 181–203.
- Pew Research Center (2013). Modern parenthood. Roles of moms and dads converge as they balance work and family. Retrieved March 15, 2019 from <http://www.pewsocialtrends.org/2013/03/14/modern-parenthood-roles-of-moms-and-dads-converge-as-they-balance-work-and-family/>.
- Pew Research Center. (2019). 8 facts about American dads. Retrieved February 21, 2020, from <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/06/12/fathers-day-facts/>.
- Podsakoff, P. M., & Organ, D. W. (1986). Self-reports in organizational research: Problems and prospects. *Journal of management*, 12(4), 531-544.
- Reeve, J. (2014). *Understanding motivation and emotion*. John Wiley & Sons.

- Schumacker, E. R. ve Lomax, G. R. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Simon, R. W. (1995). Gender, multiple roles, role meaning, and mental health. *Journal of Health and Social Behaviour*, 36, 182–194.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik*. (1. bs.). Seçkin Yayınları.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. bs.). USA: Pearson Education Limited.
- Tangney, J. P. (2003). Self-relevant emotions. İçinde M. R. Leary ve J. P. Tangney (Eds.). *Handbook of self and identity* (ss. 384–400). New York, NY: Guilford Press.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (2. bs.). Ankara: Nobel Yayınları. No 399.
- Whitley, B. E., & Kite, M. E. (2013). *Principles of research in behavioral science*. New York: Routledge.
- Zahn-Waxler, C., Kochanska, G., Krupnick, J., & McKnew, D. (1990). Patterns of guilt in children of depressed and well mothers. *Developmental Psychology*, 26, 51–59.

Ek: İş-Aile Suçluluğu Ölçeği Türkçe Formu		Asla (1)	Neredeyse Hiçbir	Nadiren (3)	Bazen (4)	Sıklıkla (5)	Neredeyse Her	Her Zaman (7)
1.	İşimden dolayı ailemle yapacağım bir etkinliği kaçırdığımda bunu bir şekilde telafi etmem gerektiğini hissedirim.							
2.	İşyerinde olan sorunlarla uğraşmak için aileme ayıracağım zamandan çalmam gerektiğinde kendimi kötü hissedirim.							
3.	İşimden dolayı ailevi olay/etkinlikleri kaçırdığım için pişmanım.							
4.	İşte olmak zorunda olduğum için ailemle istediğim kadar birlikte olamadığımda kendimi suçlu hissedirim.							
5.	Bir aile etkinliği yüzünden işi kaçırdığımda, bunu bir şekilde telafi etmem gerektiğini hissedirim.							
6.	Ailevi sorumluluklarımdan dolayı işimi kaçırdığım için pişmanım.							
7.	Evdeki sorunlarla uğraşmak için işten uzaklaşmak zorunda kaldığımda kendimi kötü hissedirim.							
8.	Ailemle ilgilenmek için işten bir gün izin aldığımda kendimi suçlu hissedirim.							
9.	İşte bunaldığım için ailemin duygusal sorunları olduğu zaman onlarla ilgilenemediğimde kendimi suçlu hissedirim.							
10.	Ailemden birisi sorun yaşadığında, işle çok meşgul olduğum için duygusal olarak ona yardım edemediğimden dolayı kendimi suçlu hissedirim.							
11.	İşteki gerginliğimi ailemden çıkardığım zaman pişman olurum.							
12.	İşte kötü bir gün geçirdiğim zaman aileme karşı sabrımı kaybettiğimde kendimi kötü hissedirim.							
13.	Ailemle ilgilenmekten, işteki tüm sorunları çözemeyecek kadar duygusal olarak tükenmiş olduğum için kendimi suçlu hissedirim.							
14.	Ailevi meselelerle ilgilenmekle çok meşgul olduğum için bir iş arkadaşım sorun yaşadığında duygusal olarak ona yardımcı olamadığımda kendimi suçlu hissediyorum.							
15.	Ailedeki gerginliğimi iş yerinde açığa çıkardığım zaman pişman olurum.							
16.	Ailemle kötü bir gün geçirdiğim zaman, iş yerinde sabrımı kaybettiğimde kendimi kötü hissedirim.							
17.	Sık sık işteki sorunları düşünmemden dolayı aileme konsantre olamadığım için kendimi kötü hissedirim.							
18.	İş yerimden çıktıktan sonra bile işle ilgili sorunları düşünmeye devam ettiğim için ailemi ihmal ediyordum gibi hissedirim.							
19.	Evde ailemle vakit geçirirken aklım işimde olduğu için kendimi suçlu hissedirim.							
20.	Zihinsel olarak işle meşgul olduğumdan aileme istediğim kadar ilgi gösteremediğim için kendimi suçlu hissedirim.							
21.	İşteyken aklımda ailem olduğu için kendimi suçlu hissedirim.							
22.	İşteyken sık sık ailemi merak ettiğim için işimin kalitesi konusunda endişelenirim.							
23.	Ailemde olan şeyler yüzünden işe konsantre olamadığım için kendimi kötü hissedirim.							
24.	Zihinsel olarak evde olan şeylerle meşgul olduğum için işimi istediğim gibi tamamlamadığımda kendimi suçlu hissedirim.							

Not: Bu ölçeği araştırmanızda kullanmak için metin içinde atıf vermeniz ve bu çalışmayı kaynakçaya eklemeniz yeterlidir. Ölçek kullanımı için ayrıca izin istenmesine gerek yoktur. Atıf verildiği takdirde ölçeğin kullanımı herkese açıktır.